Õigusabi

Portugal

1 Millised kulud on seotud kohtumenetlusega ja kes peab need tavaliselt kandma?

Portugali tsiviilkohtumenetluse seadustiku (*Código de Processo Civil*) artikli 529 kohaselt on menetluskulud järgmised:
i. kohtulõivud (*taxa de justiça*);
ii. kohtuasjaga seotud kulud (*encargos*);
iii. poolte kulud (*custas de parte*).
Seega:
i. Kohtulõivud tuleb tasuda algatatava kohtumenetluse mõlemal poolel. Kohtukulud arvutatakse vastavalt hagi väärtusele või keerukusele kooskõlas kohtukulusid käsitleva määrustiku (*Regulamento das Custas Processuais*) ja sellele lisatud tabelitega. Kohtulõivud on väljendatud kohtukulusid käsitleva määruse artiklis 5 sätestatud arvestusühikutes (*unidades de conta – UC*). 2023. aastal jääb arvestusühiku väärtus samaks: 102 eurot. See summa võib aja jooksul muutuda.
ii. Kohtuasjaga seotud kulud on kulud, mida kantakse kohtumenetluse käigus (nt ekspertide tasu, tõlketeenused jne), kui pooled neid teenuseid taotlevad või kohtunik annab sellise korralduse; vt kohtukulusid käsitleva määruse artikkel 16.
iii. Poolte kulud on kulud, mis kumbki pool kannab seoses kohtuasjaga ning mis vastavalt kohtukulusid käsitleva määruse artiklile 26 hüvitatakse, kui vastaspool kohtuasja kaotab (nt advokaadi tasu, kohtu määratud täiteametnike kulud jne).

2 Mis täpselt on tasuta õigusabi?

Õigusemõistmise kättesaadavus ja juurdepääs kohtutele on sätestatud 29. juuli 2004. aasta seaduses nr 34/2004.
Seaduse nr 34/2004 artikli 6 kohaselt tagatakse õiguskaitse kahes vormis:
i. õigusnõustamine;
ii. tasuta õigusabi.
Seega:
i. Seaduse nr 34/2004 artiklite 14 ja 15 kohaselt tähendab õigusnõustamine konkreetsete küsimuste või juhtumite suhtes kohaldatava õiguse tehnilist selgitamist ning seda teavet võivad anda advokaadid.
ii. Seaduse nr 34/2004 artikli 16 kohaselt antakse tasuta õigusabi järgmisel kujul:
vabastus kohtulõivude ja muude kohtuasjaga seotud kulude tasumisest;
õigusnõustaja (nt advokaadi või nõuniku) määramine ja tema tasu ning muude kulude (nt reisikulud) maksmine;
kohtu määratud õigusnõustaja (nt advokaat kriminaalmenetluses) tasude maksmine;
kohtulõivude ja muude kohtuasjaga seotud kulude tasumine osamaksetena;
õigusnõustaja määramine ja asjaomaste tasude ja kulude tasumine osamaksetena;
kohtu määratud õigusnõustaja tasude ja kulude tasumine osamaksetena;
kohtu poolt täitevametniku määramine ja asjaomaste tasude (nt kohtukutsete kättetoimetamise, vara arestimiseks vajalike meetmete ja muude täitemenetluste eest) maksmine.

3 Millistel tingimustel tasuta õigusabi antakse?

Seaduse nr 34/2004 artikli 7 kohaselt on õigus õiguskaitsele järgmistel isikutel, tingimusel et nad tõendavad, et on rahalistes raskustes:
Portugali kodanikud;
Euroopa Liidu kodanikud;
välismaalased ja kodakondsuseta isikud, kellel on kehtiv Euroopa Liidu liikmesriigi elamisluba;
välismaalased, kellel puudub kehtiv Euroopa Liidu liikmesriigi elamisluba, juhul kui Portugali kodanikele antaks samas olukorras nende liikmesriikide õigusnormide kohaselt elamisluba;
mittetulundusorganisatsioonidel on õigus õiguskaitsele ainult õigusabi vormis.
NB! Tulundusühingutel ja piiratud vastutusega äriühingutel puudub õigus õiguskaitsele.

4 Kas tasuta õigusabi antakse kõikide menetlusliikide korral?

Vastavalt seaduse nr 34/2004 artiklile 17 ja ministri 23. veebruari 2015. aasta rakendusmääruse nr 46/2015 (*Portaria n.º 46/2015*) artiklile 7 kohaldatakse tasuta õigusabi korda alljärgneva suhtes:
kõik kohtud olenemata kohtuasja liigist;
rahukohtunikud;
alternatiivsed vaidluste lahendamise süsteemid, näiteks riiklik lepitus (*mediação pública*), nt pere- ja töölepitus;
registriasutuste asjad;
inventuurid, millega tegelevad notaribürood;
haldusrikkumiste menetlused.
Kasulikud lingid:
riiklik perelepitussüsteem (portugali keeles)
riiklik töölepitussüsteem (portugali keeles)

5 Kas eriolukordade jaoks on olemas erikord?

Kui kiireloomulistes asjades ei ole taotletud tasuta õigusabi kohta kohtulõivude ja muude kohtuasjaga seotud kulude tasumise tähtajaks lõplikku otsust tehtud, peab taotleja esitama dokumendid, mis tõendavad, et ta on taotlenud tasuta õigusabi, ning seejärel tegutsema alljärgnevalt (vt seaduse nr 34/2004 artikli 29 lõige 5).
Kui pädeva sotsiaalkindlustusasutuse otsus ei ole veel teada, pikendatakse asjaomase makse tasumise tähtaega, kuni taotlejale on otsusest teatatud.

Kui sotsiaalkindlustusasutus on juba teinud otsuse anda õigusabi osamaksetena tasumise vormis, tuleb esimene osamakse tasuda 10 päeva jooksul pärast otsusest taotlejale teatamise kuupäeva, ilma et see piiraks makstud raha hilisemat tagastamist, juhul kui otsus tühistatakse.
Kui sotsiaalkindlustusasutus on juba teinud negatiivse otsuse, tuleb makse teha 10 päeva jooksul pärast otsusest taotlejale teatamise kuupäeva, ilma et see piiraks makstud raha hilisemat tagastamist, juhul kui otsus tühistatakse.
Kui õiguskaitse (õigusnõustamise või õigusabi) taotluse kohta ei ole otsust 30 päeva jooksul tehtud, loetakse taotlus vaikimisi rahuldatuks ja huvitatud pool võib tugineda vaikimisi nõusolekule kohtus või Portugali advokatuuris sõltuvalt taotletud õiguskaitse vormist; vt seaduse nr 34/2004 artikkel 25.

6 Kust saada tasuta õigusabi taotluse vorm?

Õigusnõustamise või muus õigusabi vormis õiguskaitse taotlemise vormid (sh teises liikmesriigis õigusabi taotlemise vormi) saab alla laadida Portugali sotsiaalkindlustusameti veebisaidilt siin (portugali keeles).

7 Millised dokumendid tuleb esitada koos tasuta õigusabi taotluse vormiga?

Taotlusele lisatavate dokumentide loetelu on avaldatud juhises „Õiguskaitse praktiline juhis“ (*Guia Prático Protecção Jurídica*), mille on välja andnud Portugali sotsiaalkindlustusamet (*Instituto da Segurança Social, I.P.*); juhis on avaldatud ameti veebisaidi lehel „Praktilised juhised“ (*Guias Práticos*) ning sellega saab tutvuda järgmiste linkide kaudu:
Portugali sotsiaalkindlustusameti veebisait
Õiguskaitse praktiline juhis (portugali keeles)

8 Kuhu esitada tasuta õigusabi taotlus?

Taotluse ja lisatud dokumendid võib esitada isiklikult või saata posti, faksi või e-posti teel sotsiaalkindlustusameti osakonnale, kes suhtleb vahetult üldsusega. Kõikide piirkondade kesksete sotsiaalkindlustusasutuste loetelu ja nende aadressid, faksinumbrid ja e-posti aadressid on avaldatud siin (portugali keeles).

9 Kuidas ma saan teada, kas mul on õigus saada tasuta õigusabi?

Tasuta õigusabi andmise otsuses tuleb täpsustada, millises vormis õigusabi antakse, ning otsuse teeb taotleja elu- või asukohajärgse sotsiaalkindlustusameti juht. Kui taotleja ei ole Portugali elanik, teeb otsuse selle sotsiaalkindlustusameti juht, millele taotlus esitati; vt seaduse nr 34/2004 artiklid 20 ja 29.
Seaduse nr 34/2004 artikli 26 kohaselt tuleb taotlejale teatada tasuta õigusabi taotluse rahuldamise otsusest. Üldjuhul saadetakse teade aadressile, mille taotleja märkis vormile oma suhtlusaadressina.

10 Kuidas peaksin toimima, kui mul on õigus saada tasuta õigusabi?

Kui taotlejale määratakse õigusnõustaja, teatatakse talle õigusnõustaja büroo aadress. Teda teavitatakse ka sellest, et taotleja on kohustatud tegema õigusnõustajaga täielikult koostööd ning kui koostööd ei tehta, siis tasuta õigusabi andmine lõpetatakse.
Selleks et kohtu määrus kohtulõivudest või kohtuasjaga seotud kuludest täielikult või osaliselt vabastamise vormis antava õigusabi kohta jõustuks, peab taotleja esitama kohtulõivude tasumiseks antud tähtaja jooksul õigusabi andmist tõendava dokumendi.

11 Kes valib mulle advokaadi, kui mul on õigus saada tasuta õigusabi?

Õigusnõustaja määrab Portugali advokatuur, kes seejärel teavitab taotlejat kooskõlas seaduse nr 34/2004 artiklitega 30 ja 31.

12 Kas tasuta õigusabi hõlmab kõiki menetluskulusid?

Tasuta õigusabi hõlmab seaduse nr 34/2004 artiklis 16 loetletud järgmisi kulusid:
kohtulõivud ja muud kohtuasjaga seotud kulud;
õigusnõustaja tasud;
kohtu määratud õigusnõustaja tasud;
kohtulõivude ja muude kohtuasjaga seotud kulude tasumine osamaksetena;
õigusnõustaja tasude tasumine osamaksetena;
kohtu määratud õigusnõustaja tasude tasumine osamaksetena;
kohtu määratud täitevametniku kulud;
kulud, mis tulenevad asjaolust, et tegemist on piiriülese menetlusega, kui taotleja elab teises liikmesriigis.

13 Kes kannab muud kulud, kui mul on õigus saada ainult piiratud õigusabi?

Seaduse nr 34/2004 artikli 29 lõigete 4 ja 5 kohaselt tasub kõik ülejäänud kulud taotleja. See ei piira võimalust, et kui taotleja võidab kohtuasja, hüvitatakse taotlejale poolte kulud vastavalt kohtukulusid käsitleva määruse artiklile 26.

14 Kas tasuta õigusabi hõlmab ka apellatsioonkaebusi?

Jah, tasuta õigusabi antakse ka apellatsioonkaebuse korral ja see hõlmab kõiki järgnevaid menetlusi, mis on seotud kohtuasjaga, mille jaoks tasuta õigusabi anti. Õigusabi kohaldatakse ka põhikohtuasjale, kui seda antakse põhikohtuasjaga seotud menetlustes. Õigusabi antakse ka täitemenetluste korral, mis tulenevad sellises menetluses tehtud kohtuotsusest, mille jaoks õigusabi anti; vt seaduse nr 34/2004 artikkel 18.

15 Kas tasuta õigusabi võidakse enne (või isegi tagasiulatuvalt pärast) menetluse lõppu tagasi võtta?

Jah, tasuta õigusabi võib enne menetluse lõppu seaduse nr 34/2004 artiklis 10 sätestatud juhtudel täielikult või osaliselt tühistada. See kehtib ka juhul, kui taotleja või tema pereliikmed saavad hiljem piisavalt rahalisi vahendeid. Sellisel juhul on taotleja kohustatud teatama, et ta ei vaja õiguskaitset kas üldse või osaliselt; vastasel juhul võidakse talle määrata karistus.

16 Kas ma võin tasuta õigusabi andmisest keeldumise vaidlustada?

Kui sotsiaalkindlustusamet otsustab jätta taotluse täielikult või osaliselt rahuldamata, peab ta sellest taotlejale kirjalikult teatama ja andma taotlejale 10 päeva vastamiseks. Taotleja võib oma vastuses esitada puuduvad dokumendid või dokumendid, mis kinnitavad tema väiteid. Kui taotleja 10 tööpäeva jooksul ei vasta, muutub otsus lõplikuks, ilma et sellest taotlejale täiendavalt kirjalikult teatataks; vt seaduse nr 34/2004 artikkel 37, mis viitab Portugali haldusmenetluse seadustikule (*Código do Procedimento Administrativo*).
Taotleja võib sotsiaalkindlustusameti otsuse edasi kaevata kohtusse. Sellisel juhul peab taotleja esitama otsuse teinud sotsiaalkindlustusametile 15 päeva jooksul kirjaliku vaide. Sotsiaalkindlustusamet võib otsuse tühistada. Kui otsust ei tühistata, peab sotsiaalkindlustusamet andma asja kohtusse; vt seaduse nr 34/2004 artiklid 26–28.

17 Kas tasuta õigusabi taotlus peatab aegumistähtaja kulgemise?

Jah, tasuta õigusabi taotlus võib peatada aegumistähtaja kulgemise.
Kui esitatakse tasuta õigusabi taotlus ja määratakse õigusnõustaja ning seda taotlust kinnitav dokument kaasatakse menetlusse, katkeb aegumistähtaeg viis päeva pärast tasuta õigusabi taotluse esitamise kuupäeva (29. juuli 2004. aasta seaduse nr 23/2004 artikli 33 lõige 4 ning tsiviilseadustiku artikli 323 lõiked 1 ja 2).
Tutvuge kohtupraktikaga, mis on selles valdkonnas avaldatud:
– Lissaboni apellatsioonikohus (*Tribunal da Relação de Lisboa*)
Processo 439/11.5TTLRS.L1-4
Processo 7637/17.7T8LSB.L1-2

– Portugali kõrgeim kohus (*Supremo Tribunal de Justiça*)

Processo 31/14.3TTCBR.C3.S1

Hoiatus.

Sellel teabelehel esitatud teave ei ole tsiviil- ja kaubandusasju käsitleva Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku kontaktpunktile, kohtutele ega muudele üksustele ja asutustele siduv. Samuti on siiski vajalik lugeda kehtivaid õigusakte. Neid ajakohastatakse korrapäraselt ja neid tõlgendatakse kohtupraktikas.

Viimati uuendatud: 13/03/2024

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.